

I Reiswetten en de erecode

De onmogelijke opgave van integratie

» Mexico-Stad «

De kleuren van de wijk Centro zijn bij elkaar opgeteld zongebleekt geel. Zodra de avondverlichting aanspringt, wordt het aantal politiemannen opgevoerd en het advies luidt er niet meer te voet te komen tot de ochtend zich aandient. Ik vind het hier 's avonds niet zozeer eng; dat andere leven, waarin ik voorzichtig moet zijn niets te breken, zoals een babyhoofdje of een ongekookt ei, vrees ik meer.

Met het donker dat als grime over de dagligt wordt de binnenstad een tussenwereld, een grensgebied tussen droom en werkelijkheid, met een ander soort kleuren en wezens. Ik ben hier twee weken in transit: Mexico is het geografische midden tussen Polynesië, waar ik was, en Europa, waar ik naartoe ga.

Toen ik voor de eerste keer in Spaanstalig Noord-Amerika aankwam, herkende ik het, alsof er een herinnering lag die ik was kwijtgeraakt. Ademhalen kon ik er, een ander zijn. Nu is dat gevoel weer terug: die spanning tussen verlangen en beheersing van het onbeheersbare die ik opwindend vind, een onrustig soort vreugde dat man en vrouw elkaar hier juist niet als gelijken zien. Het is de illusie van het reizen, zoals de zon elders ook voller en anarchistischer

scher lijkt: uit reizen vloeit geen ander voort, je blijft als toeschouwer aan de rand van alles staan en niet alleen mensen, ook continenten kunnen je de les over jezelf lezen.

De Mexicaanse zomer is begonnen, maar sommige bomen wachten nog op hun bladeren, andere staan er al in hun bevallige volheid, de stad voorzienend van zuurstof en schaduw.

Ik logeer op een paar straten van Zócalo, het historische centrum in pleinvorm, omzoomd met door de Spanjaarden gebouwde paleizen, waarvan de stenen bruut over de beschaving van de Azteken zijn gelegd. Ooit stond hier een van hun belangrijkste tempels, het absolute centrum van het universum waarin de goden van oorlog, regen, landbouw en wind vereerd werden; nu is het hart van een ander, gepiercet door een Mexicaanse reuzenvlag; hoe het tij kan keren als je overwoekerd wordt.

Ik loop vanaf mijn hotel naar de rij wachtende taxi's en zie dat de chauffeurs in een groepje bij elkaar staan. Als ik vlakbij ben, bekruipt me een gevoel van tegenzin om met de macht van een groep in gesprek te moeten, maar gelukkig maakt één man zich al van hen los en gebaart me met hem mee te lopen naar de voorste auto. Het leer van de banken is uitgedroogd en gescheurd, de versnellingspook is ontdaan van alles wat hem onderdeel maakt van het interieur waardoor je recht de geheimen van de versnellingsmechaniek in kijkt. Aan de rug van de passagiersstoel hangt een geplastificeerde prijslijst; ik zie dat het prijsverschil in de uren van de dag zit, 's nachts zijn de ritten duurder dan overdag. Op de voorbank ligt een zakbijbel, een colafles gevuld met water en aan de binnenspiegel bungelen rozenkran-

sen, een knappe blanke Jezus geprint op het formaat van een speelkaart en foto's van de kinderen of kleinkinderen van de chauffeur. Hij zal gegarandeerd een kruisje slaan als we een kerk passeren, en dat vind ik een mooi gebaar, een moment dat de geest zich even als egel oprolt en nederig wordt.

De chauffeur vraagt waar ik naartoe wil, en ik noem de wijk La Condesa en Parque México, waar ik straks een afspraak heb met Leti, een producer van een radiostation die getrouwd is met een Spaanse stierenvechter en die ik via via ken. Ik schrijf voor een tijdschrift over Mexico-Stad en heb haar gevraagd of ze met mij zou willen afspreken om me te initiëren in haar geboortestad: waar gaat zij uit, naar welke restaurants gaat ze, waar ontmoet ze haar vrienden, hoe vult ze haar weekenden in, waar gaat ze nooit heen? Kortom, de lokale adressen die niet in reisgidsen en in reis-katernen van kranten staan, en die reisbloggers nog niet hebben prijsgegeven, totdat ik ernaartoe ga en het toch gepubliceerd wordt.

Voor zover ik heb begrepen van de jongen die we allebei kennen en die ons via Facebook Messenger aan elkaar gekoppeld heeft, ligt de producer momenteel in scheiding of is ze dat in ieder geval van plan. De toreador was zijn vrouw niet trouw, of zij hem niet, hij woont in ieder geval in Spanje en zij hier.

We passeren viaducten, vierkante nieuwbouwdaken die doen denken aan testosteronkaken, aan elkaar vastgerogen huizen in Cubaanse stijl in zachtblauw, lichtgroen en zalmroze, met gietijzeren balkons, gigantische hijskranen, een brede promenade met aan beide zijden geschubde bankgebouwen, Griekse zuilen, uivormige gouden koepels en

geparkeerde pick-ups die vanuit hun achterbak groente en fruit verkopen.

Wat Mexico-Stad je garandeert is file, dat je meer veert en klotst dan rijdt, en we golven met vlagen mee, als voortgestuwd door de hand van mijn fietsende vader die me af en toe een flinke duw in de rug gaf zodat ik mijn benen in de lucht kon gooien en zonder trappen vooruitging. Het is alsof ook dit een deel is van de uitvoering, het elkaar blokkeren met auto's, bussen en motoren, samen vastzitten, proberen uitwegen te vinden, sluiproutes, mogelijkheden om in en uit te voegen, een labyrint voor achttienplussers.

Als de chauffeur mij na veertig minuten afzet voor de deur van het hotel, schaam ik me voor het contrast tussen de plek waar ik ben ingestapt, het chaotische centrum, en het kille van een vermogende wijk, leeg, gesloten en stil. Geen ophoping van mensen, geen rumoer dat klinkt als zoemen, geen sigaretten- of lottoverkopers met een houten dienblad om hun nek zodat ze hun handen vrij hebben, geen tacostandjes. De stoeptegels lijken net gelegd en er staan een geparkeerde oldtimer en een portier met hoed voor de hoteldeur.

In de taxi had ik niet veel met de chauffeur gesproken, maar toch had ik het gevoel dat hij vriendelijk was, een goed mens, en ik voelde me met hem verbonden omdat hij zo vloeiend had gereden, we samen zo prettig hadden gezwegen; dat daar nu zo'n gapend gat in geslagen is, vind ik vervelend.

Het dakterras van het hotel waar ik afgesproken heb met Leti, de vrouw of ex-vrouw van de stierenvechter, kijkt uit over Parque México. Ik heb mijn opschrijfboekje bij me,

zodat ik haar tips over Mexico-Stad kan noteren, maar ik zal haar van tevoren vragen of ze dat geschrijf niet vervelend of afleidend vindt. Aan de andere kant van het hotel ligt een rechthoekig zwembad, exclusief voor hotelgasten, en vanaf hier heb je een vergezicht over de daken en gevels van huizen, en verder, de horizontale diepte in.

Ik ga zitten op een van de lage loungebanken en zie meteen geen groen meer maar alleen nog de omheining, de balustrades. Het is niet druk, maar de mensen die er zitten stralen verveling uit, alsof hun wensen te snel uitkomen, alsof ze wie ze zijn en wat ze allemaal kunnen kopen aan zichzelf te danken hebben. (Gelukkig staat het niemand echt goed te pronken met iets waar je je best niet voor gedaan hebt; het geeft hetzelfde gevoel als liegen, het gevoel betrappt te kunnen worden op iets gênants. Het is niet aardig te denken dat aandachtvragende mensen tegelijkertijd de minst talentvolle zijn, maar toch voelt het aannemelijk dat wie dringend aandacht nodig heeft, iets te kort komt in zichzelf.)

Ik kijk naar twee jonge mensen die zich in het zwembad laten zakken nadat ze lang op de rand hebben gezeten, zich hebben laten bekijken. Het blauwe oppervlak rimpelt als ze het water in glijden, niet vanzelfsprekend als vissen maar onwennig als mensen. Ze zwemmen in het volle bewustzijn dat mensen hen zien en daarom verdwijnen ze niet.

De vrouw van de toreador doet me denken aan iemand die ondergedoken heeft gezeten, met stakerige dunne armen en benen, een bleke gezichtshuid, donkere schaduw onder haar ogen en een vrijwel platte boezem. Wat haar mooi maakt, is haar diepzwarte, mogelijk geverfde haar en groengrijze ogen met lichtgroene of zilveren spik-

keltjes die, als je haar goed zou kennen, vast prijsgeven hoe ze zich voelt. Ik vind haar direct aardig. Ze heeft het soort onrust over zich dat van binnenuit naar buiten straalt, en ik kan me voorstellen dat een huwelijk met een stierenvechter dat met zich meebrengt.

Op tafel komen driehoekige tacochips, kleine bakjes met pikante olijven, rode pittige saus en guacamole besprenkeld met gekruide sprinkhanen (krokant gefrituurd en niet heldergroen maar roestbruin), en stroken Indiaas naanbrood. Ze had kordaat besteld zonder in overleg te gaan, waarmee ze had weggegeven dat ze zelfstandiger en sterker is dan haar fysiek doet vermoeden.

Intieme gesprekken voeren met een onbekende in een vreemde stad is als biechten. Alleen dan durf ik zonder schaamte te spreken, zonder twijfel achteraf of ik niet te veel heb gezegd, of ik er zwakker door geworden ben.

Zij vertelt over haar zwerftochten die ze over de wereld heeft gemaakt en hoe die haar terug naar huis hebben geleid, hoe ze toen pas het gevoel kreeg dat ze haar vrijheid tegemoet ging.

Ik vertel haar dat ik me heb gerealiseerd dat de liefde voor het reizen niet per se de liefde voor het vervulde is, dat het is alsof ik me aan het reizen uitgeleverd heb; het staat me tegen dat het net is alsof ik niet meer anders kan, alsof ik het aan mezelf verplicht ben. We hebben het over avontuur, hoe het met de tijd zijn kracht verliest, dat het op reis vanzelf opdraakt, leegstroomt, hoe je je er een verslaafde bij kunt voelen, een zoeker, ontevreden.

‘Er lijkt zoveel te doen op reis,’ zegt ze, ‘maar in wezen gebeurt er niets.’

Ik knik, precies dát.

Ik vraag naar haar man, de toreador, waarop ze vertelt dat ze van hem wil scheiden omdat iemand die talent heeft om te domineren ook onuitstaanbaar egocentrisch is, en dat hij alleen een stijve kan krijgen als hij aan stieren denkt, aan dode stieren, aan het verslagene, niet aan vrouwen, niet aan haar. Zijn grootvader was een bekende Spaanse toreador, hij had ook in Mexico in de grootste arena's gestaan en was doorboord gestorven, de snotterige darmen waren als moederkoek op het zand gevallen.

Ze vraagt of ik weleens een stierengevecht heb gezien en ik antwoord dat ik het die ene keer moeilijk had gevonden om ernaar te blijven kijken, omdat ik niet wist voor wie ik moest kiezen, de stieren of de balletdansers met hun schoudervullingen en in leggings.

‘Dat heb ik ook, zelfs als mijn echtgenoot vocht,’ lacht ze.

‘Waarom ben je eigenlijk met hem getrouwd?’ vraag ik.

‘Ik kende hem niet goed genoeg,’ zegt ze met een neutraal gezicht. ‘Nee,’ herstelt ze zich, ‘dat is niet waar. Ik kende hem goed genoeg, maar daar trok ik me niks van aan, ik wilde toen gewoon trouwen.’

Ik knikte. Gescheiden mensen aan wie ik gevraagd had waarom ze waren gescheiden, hadden eenzelfde soort antwoord gegeven, dat ze voordat ze trouwden ook al wisten, bewust of onbewust, dat een leven samen moeilijk zou gaan worden door de behoorlijke verschillen, dat je rekening moest gaan houden met de ander, dat diegene niet te veranderen zou zijn, maar dat ze ermee waren doorgedaan omdat trouwen een vuiloplossende gave lijkt te hebben.

‘Verliefdheid overgroeit je als mos, en het huwelijk werkt als azijn,’ zegt Leti. ‘Dan laat het los, en het wachten is tot

de regentijd de omgewoelde mosresten meevoert.’

Als we afscheid nemen zeg ik dat ik zeker weet dat ze hem snel zal zien als iemand die ze ooit in een ver verleden gekend heeft, dat zelfs de intieme momenten vergaan.

‘Het is een hoerenjong,’ zegt ze scherp, waarbij haar ogen oplichten. Meteen daarna wordt ze weer zacht en meisjesachtig, en nodigt me uit voor de volgende avond voor een feestje bij het radiostation waar ze werkt. Ze legt uit dat ik met Uber door de stad moet reizen, nooit met een gewone taxi, en al zeker niet naar de wijk waar het radiostation gevestigd is. Een aantal jaren geleden was het een levensgevaarlijke buurt – drugs, moorden, de politie kwam er niet – maar door de moed van jonge mensen die er besloten te gaan wonen en zo positieve energie genereerden, is het bergopwaarts gegaan. De buurt wordt steeds veiliger en bewoonbaarder, en daarom heeft ook het radiostation zich er gevestigd. Ze doen veel aan kunst en poëzie en ventileren hun gedachten over hoe Mexico vreedzaam kan worden, bijvoorbeeld door alle drugs te legaliseren. Ze vraagt me aan niemand het adres van het radiostation te geven, omdat er mensen zijn die het niet eens zijn met de ideeën die ze over de ether verkondigen. Ik beloof het haar en zal haar morgenavond bellen als ik voor de deur sta.

Reizen is als liefhebben, denk ik op de terugweg, het voelt als een verbondenheid met een levende substantie en er zal altijd een onderscheid zijn tussen wat je wilt en wat het is, wat je gegeven wordt en wat je gedacht had te zullen krijgen.

Ik volg de raad van Leti op en kies de avond erna niet voor een gewone taxi maar voor Uber. De naam van de chauff-

feur die mij zal afzetten bij het feestje is Mario. Op zijn profelfoto ziet hij er keurig uit (gepommadeerde haren naar achter gekamd, witte blouse, vrij jong gezicht) en hij rijdt in een zwarte Volkswagen Golf. Ik speur alle zwarte auto's die langsrijden af, op zoek naar het opgegeven kentekennummer.

Op de straathoek waar we hebben afgesproken staat politie. Men vreest hier voor de politieagenten met hun replicagezichten die naar het schijnt niet voor de veiligheid maar als werkverschaffing in groten getale worden ingezet (zoals de tasjesinpakkers in Amerikaanse supermarkten). Het statussymbool van een corrupte agent is het gouden horloge dat je veelvuldig onder de mouwloze kogelvrije vesten ziet uitkomen.

Een zwarte Volkswagen Golf. Ik zwaai, hij zwaait.

De auto is in zeer goede conditie en ruikt aangenaam nieuw. Er staan twee kleine flesjes water klaar in de daarvoor bestemde houders. Mario vraagt of de auto goed op temperatuur is, of ik comfortabel zit, en daarop schuif ik theatraal heen en weer en zeg ja, ik voel me een heilige op zijn achterbank.

'Je bent echt aardig,' zegt Mario, 'echt heel aardig.'

'Jij ook,' antwoord ik, 'ik vind jou ook heel aardig.'

'Mag ik het flesje water openmaken?' vraag ik.

'Tuurlijk, daar staan ze voor,' knikt hij en hij concentreert zich weer op de weg.

Ik kijk gefascineerd naar een gekneusd plastic zakje dat op de voorbank ligt, opgebold alsof er sokken inzitten, de fijngeknepen hengsels steken omhoog. De doorzichtigheid van het zakje verklapt dat zijn telefoon, een agenda of opschrijfboekje en zijn pennen erin zitten, iets belangrijks

verpakt in iets onbelangrijks, zoals de gereïncarneerde ziel volgens het hindoeïsme in het (waardeloze) lichaam huist.

‘Ik ben pas sinds een paar maanden Uber-chauffeur,’ vertelt Mario, ‘en weet je, daarvoor kende ik Mexico-Stad eigenlijk helemaal niet.’

‘Ben je hier opgegroeid?’ vraag ik.

‘Ja, maar nu ben ik als het ware door de oppervlakte heen,’ lacht hij.

Ik vertel dat ik alleen in Haarlem, de stad waar ik ben opgegroeid, zonder nadenken de weg kan vinden, direct snap hoe ik moet rijden als er een straat afgesloten is, maar dat me dat in Amsterdam, waar ik daarna naartoe verhuisde, nooit gelukt is.

‘Kan bij jullie alles?’ vraagt hij, en ik antwoord naar alle eerlijkheid van niet, maar vertel dat er wel meer kan dan in Mexico.

‘Mijn broer valt op mannen,’ zegt hij en plotseling is er iets pijnlijks voor zijn vrolijkheid in de plaats gekomen, de familiezonde is uitgesproken en lijkt daardoor echt te zijn geworden.

‘Mijn ouders willen hem niet meer zien, ze hebben hem verstoten; mijn vader heeft gezegd dat hij zijn zoon niet meer is, dat hij nog maar één kind heeft, ik dus.’

‘En je moeder?’ vraag ik.

‘Wat de kerk afkeurt, keurt zij ook af, maar ze heeft nooit gezegd dat mijn broer haar zoon niet meer is. Ik houd wel contact met hem, maar ik vind het ook moeilijk, want normaal is het niet,’ zegt hij en zucht dat het allemaal zo onnodig is, dat homogedoe.

‘Man en vrouw zijn voor elkaar geschapen om kinderen te krijgen,’ legt hij uit, ‘en wie homo is wijkt daarvan af, zo

is het toch, het is toch raar, niet normaal?’ vraagt hij.

Ik vertel dat het voor mij alleen maar uitmaakt of iemand gelukkig kan zijn met wie hij is, ook al trouwt iemand met een kikker, of met zichzelf, of helemaal niet. Hij blijft knikken; ik zie dat hij hoort wat ik zeg, zijn best doet, bijna gulzig, maar dat het voor hem onacceptabel blijft.

‘Het is goed dat je contact met hem houdt,’ zeg ik, en dat vindt hij ook, zegt hij.

De straat waar het radiostation zich gevestigd heeft is donker, straatverlichting is er niet maar er komt nog voldoende licht uit de huizen waarvan de voordeuren openstaan. Het stelt me gerust dat er mensen wonen en dat ze thuis zijn. De knotten elektriciteitsdraden aan palen lijken op ooievaarsnesten en ik zie dat de huizen er aftapsystemen op aangesloten hebben, gratis elektra. Er klinkt muziek, geschreeuw, er staat een groepje mensen op straat te barbecueën en er rennen kinderen rond. Dit is hun Haarlem, waar ze op straat spelen en hun huid openraspen, en het is moeilijk voor te stellen dat hier de deuren naar hun jeugd openen.

Als Mario naar het opgegeven huisnummer vraagt, antwoordt het groepje buurtbewoners gezamenlijk, de een wijst, de ander praat en weer een ander zegt ook iets over de richting, waarop ik vermoed dat ze de aanloop en de zoektocht naar het radiostation gewend zijn.

De deur is weggemoffeld, verscholen als een steenvis maar ik meen hem te zien. Mario ziet niets en zegt niet weg te zullen rijden voordat hij er zeker van is dat ik in goede handen ben.

‘Dit is geen goede buurt,’ zegt hij streng.

‘Ik weet het,’ antwoord ik.

‘Waarom wil je hier dan naartoe?’ vraagt hij.

‘Feestje van een vriendin,’ zeg ik luchtig, ‘komt goed.’

‘Pas maar op,’ zegt hij fronsend en ik zie dat het hem niet zint mij hier af te moeten zetten.

Ik had ook al van Leti gehoord dat de buurt zich midden in een overgangsproces van kwaad naar goed bevindt en met dat soort voorinformatie is het onmogelijk om te bepalen of het ergens echt link is of dat je je laat meeslepen door angstgevoelens van anderen. Om te weten of mensen je om gegronde redenen waarschuwen voor gevaar, heb je meer informatie over hen nodig, over hun achtergrond, waar ze vandaan komen, hoe ze opgevoed zijn, net zoals je bij onlinerestaurantrecensies moet weten of de schrijver met regelmaat buiten de deur eet, zelf goed of matig kookt en waar hij op de maatschappelijke ladder staat.

In een witte fladderjurk verschijnt Leti, ze houdt de deur open en wenkt me. We zeggen elkaar gedag als oude bekenden en lopen een lange houten trap op, het geluid tegemoet, mensenstemmen vermengd met synthetische herrie. Op de bovenste verdieping zit het radiostation, al zie ik zo op het eerste gezicht niets dat het radio maken bevestigt. Ik mis de studio’s achter glas waarachter tafels met microfoons en mengtafels staan. Het publiek bestaat vooral uit blanke Spanjaarden, het krakerstype, en als er al zoiets als een extreemlinkse stijl bestaat, dan is dit het. Rood- en blauwgeverfde haren, opgeschoren hoofden, meisjes met heel erg lang haar in een uitgezakte knot gedraaid, arafatsjaals, houthakkersoverhemden, oude leren jassen, tassen met buttons erop en paarse Dr. Martens. Iemand heeft een shirt aan met Bob Dylans ‘*No one is free, even the birds are chained to the sky*’ erop.